

Արդեօք կա՞յ հայ մը, որ Բէօթահիա անունը լսելուն պէս չի մտաբերեր Կոմիտաս Վարդապետը՝ «Մեծ երգահան ու գիտնական, մեծ երգիչ ու բանաստեղծ, նուագարար ու խմբավար»ը ըստ Պարոյր Սեւակի:

Կոմիտաս, աւագանի անունով Սողոմոն Սողոմոնեան, ծնած է 26 Սեպտեմբեր 1869-ին ի Կուտինա-Բէօթահիա, ուր մենք կը հասնինք իր ծննդեան 144-րդ տարեդարձէն օր մը առաջ միայն: Ան գաւակն էր Գէորգ և Թագուհի Սողոմոնեաններու: Հազիւ մէկ տարեկան՝ դժբախտութիւնը կ'ունենայ կորսնցնելու իր մայրը, իսկ եօթը տարեկանին՝ հայրը: Բայց իր կանխա-հաս որբութեան այս մեծ դժբախտութիւնը, իրականութեան մէջ, ոչինչ էր իր գալիք ահռելի ու քստմնելի դժբախտութիւններուն՝ աքսորի, բանտարկութեան, ծեծի և անօթութեան: Եւ շատ հաւանաբար իբր հետեւեանք այս բոլորին, 1916-ի սկիզբները ի յայտ կու գան իր խիստ ցաւալի և մահացու հիւանդութիւններուն ախտանշանները, որոնք ամէնէն ցաւալի և անբուժելի իր մտային խանգարումներն էին: 1916-ի Ապրիլին կը տեղա-փոխուի Փարիզ, Վիլ-Էվար արուարձանի հիւանդանոցը, ապա 1922-ին Վիլ-ճուիֆ հիւանդանոցը, ուր 13 տարի կը մնայ մասնագէտ հոգեբոյժներու խնամքին տակ, բայց ափսո՛ւ, ի գո՛ր: Կը վախճանի 31 Հոկտեմբեր 1936-ին, իսկ յաջորդ տարին իր գմբուռած աճիւնը կը փոխադրուի Հայաստան, Երեւանի պանթէոնը:

Փարիզ, հիւանդանոցին մէջ եղած ատեն, յաճախ իրեն կ'այցելէին հայ երաժիշտներ ու երգիչներ, որոնց շարքին նաեւ իր մտերիմ բարեկամը՝ նկարիչ Փանոս Թերլեմեզեանը, ըստ որոն վկայութեան, երբ վերջին անգամ ըլլալով իրեն կ'այցելէին, ան սթափելով կը շնջայ. «Մեր

ՈՒՒՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

Վեր. Եսայի Սարմազեան

ԿՈՒՏԻՆԱ - ԲԷՕԹԱՀԻԱ

դրանը խնկի ծառ, կիպիմ ջան» քաղցրահնչուն երգը: Ապա Երեւանի մէջ հայրենի հողին կը յանձնեն Կոմիտասի աճիւնները, Փանոս Թերլեմեզեան լեցուն աչքերով և դառնապէս հեկեկալով, ափ մը մոխիր կը նետէ դագաղին վրայ և կ'ըսէ. «Վերջապէս հազար մուրազիդ՝ քու հայրենի սուրբ հողիդ մէջ հանգչելով: Յաւիտենական հանգիստ ոսկորներուդ, անմահ Կոմիտաս»:

Երբ ես խորասուզուած էի այս տխուր և հոգեմաշ յուշերուն ու խորհուրդներուն մէջ, մեր ինքնաշարժը կ'ընթանար քաղաքի փողոցներուն մէջէն, մէկ կողմէն բարձր և գեղեցիկ շէնքերով օժտուած, իսկ միւս կողմէն ալ հին և միայրկ տուններով, որոնք ըսուեցան թէ հայերու եղած են, թերեւս ալ, ո՞վ գիտէ, անոնցմէ մէկն ալ եղած է Կոմիտաս վարդապետի ընտանիքին՝ Սողոմոնեաններու բնակարանը: Չեմ գիտեր թէ արդեօք որեւէ փորձ կատարուած է անոր տեղը գտնելու: Եթէ երբեք օր մը գտնուի, հաւատացե՛ք որ անիկա կ'ըլլայ հայկական մեծագոյն սրբավայրերէն մէկը, ուր ամէն տարի տասնեակ հազարաւոր հայեր ովստի կ'երթան՝ աղօթելով միաձայն, բարձրաձայն և ողբաձայն երգելու Կոմիտասի անգուգակաւ և չնաշխարհիկ «Տէր Ողորմեա»ն և անշուշտ և անպայման, երգելու երկնասլաց ու լուսկեաց «Կռունկ»ը:

- Կռունկ, ուստի՞ կու գաս, ծառայ եմ ձայնիդ. Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մը չունի՞ս, Մի՛ վազեր, երամիդ շուտով կը հասնիս. Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մը չունի՞ս:

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ, «Վերջին Ընթրիքը», Բէօթահիայի գործ